

21.4.2026

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
HE 45/2026 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä koskevien direktiivien täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Suomen Yrittäjien kirjallista asiantuntijalausuntoa otsikkoasiassa.

Esityksessä muutettaisiin yhdenvertaisuusvaltuutetusta annettua lakia, tasa-arvovaltuutetusta annettua lakia, yhdenvertaisuuslakia, naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annettua lakia.

Suomen yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Yleiset huomiot esityksestä

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimitystä annetuissa direktiiveissä on vahvistettu yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten toimintaa koskevat vähimmäisvaatimukset. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä koskeva Suomen lainsäädäntö täyttää suurelta osin direktiiveissä säädetyt edellytykset.

Pidämme esitystä asianmukaisena siltä osin kuin muutokset ovat direktiivien velvoittamia, eivätkä laajenna työnantajiin ja elinkeinonharjoittajiin kohdistuvia velvoitteita. Esitys sisältää kuitenkin myös kansallista lisäsääntelyä, jota direktiivit eivät edellytä.

Ylimääräistä ja tarpeetonta hallinnollista taakkaa yrityksille tulee välttää. Samalla sääntelyn tulee olla selkeää ja ennakoitavaa. Yrityksiin kohdistuvan hallinnollisen taakan lisääntymistä ei ole vaikutusarvioissa käsitelty asianmukaisesti. Erityisesti yhdenvertaisuuslain 26 §:n 3 momentin muutos ylittää direktiivien vaatimukset ja aiheuttaa kohtuutonta epävarmuutta pienille yrityksille.

Hyvityskanteen määräajan keskeytyminen lautakunnan ratkaisun lainvoimaiseksi tuloon asti

Yhdenvertaisuuslain 26 §:n 3 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että hyvityksen vaatimisen määräaika ei alkaisi kulua uudelleen heti

mahdollisen lautakuntakäsittelyn jälkeen, vaan vasta kun lautakunnan asiassa antama ratkaisu on lainvoimainen.

Käytännössä tämä tarkoittaa, että tapauksissa, joissa lautakunnan ratkaisusta valitetaan (käytännössä noin 30 prosentissa kaikista tapauksista) hyvityskanteen nostamisen määräaika alkaisi kulua uudelleen vasta, kun hallinto-oikeuden ratkaisu on saanut lainvoiman tai kun korkein hallinto-oikeus on antanut ratkaisunsa asiassa. Käytännössä hyvitystä voi siten hakea vielä noin kolmen vuoden kuluttua väitetystä syrjivästä menettelystä, jos lautakuntamenettely kestää vuoden. Jos lautakunnan ratkaisusta valitettaisiin ja valituksen käsittely eri oikeusasteissa kestäisi yhteensä esimerkiksi kaksi vuotta, hyvitystä voisi vaatia vielä noin viiden vuoden kuluttua väitetystä kielletystä menettelystä.

Katsomme, että ehdotus ei perustu direktiivin vaatimuksiin, vaan on puhtaasti kansallista lisäsääntelyä ja vastustamme ehdotusta. Usean vuoden oikeudellinen epävarmuus siitä, voiko hyvityskanne tulla myöhemmin viireille, on kohtuuton. Erityisesti pienemmiltä yrityksiltä puuttuvat resurssit pitää yllä kirjanpitoa ja säilyttää asiakirjoja mahdollisen oikeudenkäyntiriskin varalta näin pitkään.

Tasa-arvovaltuutetun oikeus tulla kuulluksi tuomioistuimessa

Tuomioistuimille säädettäisiin direktiivin 10 artiklan 2 kohdan täytäntöönpanemiseksi velvollisuus varata tasa-arvovaltuutetulle mahdollisuus tulla kuulluksi tasa-arvolain soveltamista koskevissa asioissa.

Direktiivin täytäntöönpanon valmistelussa ei pidetty riittävänä, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voi tuomioistuimen pyynnöstä antaa lausunnon. Direktiivin mukaan oikeus esittää huomioita tulee olla riippumatta siitä, katsooko tuomioistuin tarpeelliseksi yksittäistapauksessa pyytää lausunnon. Katsomme, että mikäli menettely on välttämätöntä toteuttaa, tulee se toteuttaa mahdollisimman kevyesti ja siten, että tasa-arvovaltuutettu käyttää kuulemismahdollisuutta erittäin harkiten. Kuulemismenettelystä ei saa muodostua mekaanista käytäntöä, joka venyttää oikeusprosesseja sekä lisää osapuolten oikeudellista epävarmuutta.

Hyvityskanteen määräajan keskeytyminen sovintomenettelyn ajaksi

Hyvityksen vaatimiselle asetetun määräajan kulumisen ehdotetaan keskeytyvän siksi ajaksi, kun samassa asiassa on meneillään sovintomenettely yhdenvertaisuus- tai tasa-arvovaltuutetun johdolla. Ehdotus perustuu direktiivin 7 artiklaan.

Nykyiset kanneajat ovat kuitenkin riittävän pitkiä, eivätkä estä osapuolten mahdollisuutta saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi. Jotta osapuolille olisi selvää, milloin kanneajan kuluminen on keskeytynyt, valtuutetuille ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus antaa sovintomenettelyn aloittamisesta ilmoitus osapuolille. Ennakoitavuusvaatimus on tärkeä pk-yritysten oikeusturvan kannalta.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Niko Nurmela
asiantuntija